

Ad sextum dicendum, quod luxuria sumitur ibidem pro quacumque superfluitate, ut Glossa (interl.) ibidem dicit.

ARTICULUS II. 743

Utrum fornicatio simplex sit peccatum mortale.

IV. dist. XLI. art. 4. quæst. 1. corp. & quæst. 2. corp. & ad 2.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod fornicatio simplex non sit peccatum mortale. Ea enim quæ simul connumerantur, videntur esse unius rationis. Sed fornicatio connumeratur quibusdam quæ non sunt peccata mortalia: dicitur enim Ad. xv. 20. (a) Afflicti sunt vos ab inmundis simulacrorum, & sanguine, & suffocatis, & fornicatione. Illorum autem usus non est peccatum mortale, secundum illud I. ad Tim. IV. 4. Nihil reijciendum est quod cum gratiarum actione percipitur. Ergo fornicatio non est peccatum mortale.

2. Præterea. Nullum mortale peccatum cadit sub præcepto divino. Sed Osee 1. 2. præcipitur Ad Domino: Vide, fume tibi uxorem fornicationum, & fac filius fornicationum. Ergo fornicatio non est peccatum mortale.

3. Præterea. Nullum peccatum mortale in Scriptura Sacra, absque reprehensione commemoratur. Sed fornicatio simplex commemoratur in Scriptura in antiquis patribus sine reprehensione: sicut legitur Genes. xvi. de Abraham, quod accessit ad Agar ancillam suam; & infra cap. xxx. legitur de Jacob, quod accessit ad ancillas uxorum suarum Balam, & Zelpham; & infra cap. xxxvi. legitur, quod Judas accessit ad Thamar, quam estimavit meretricem. Ergo fornicatio simplex non est peccatum mortale.

4. Præterea. Omne peccatum mortale contrariatur caritati. Sed fornicatio simplex non contrariatur caritati neque quantum ad dilectionem Dei, quia non est directe peccatum contra Deum, nec etiam quantum ad dilectionem proximi, quia per hoc homo nulli homini facit injuriam. Ergo fornicatio simplex non est peccatum mortale.

5. Præterea. Omne peccatum mortale ducit in perditionem eternam. Hoc autem non facit fornicatio simplex: quia super illud I. ad Timoth. IV. Pietas ad omnia utilis est, dicit Glossa Ambrosii: „ Omnis summa disciplinæ christiane in misericordia, & pietate est: quam, aliquis sequens, si lubricum carnis patiatur, sine dubio vapulabit, sed non peribit.“ Er-

(a) Vulgata: Scribere ad eos ut abstineant se à contaminationibus simulacrorum, & fornicatione, & suffocatis, & sanguine.

go fornicatio simplex non est peccatum mortale.

6. Præterea. Sicut Augustinus dicit in lib. de Bono conjug. (cap. xvi. in princ.) quod est cibis ad salutem corporis, hoc est concubitus ad salutem generis. Sed non omnis inordinatus usus ciborum est peccatum mortale. Ergo nec omnis inordinatus concubitus: quod maxime videtur de fornicatione simplici, quæ minima est inter species enumeratas.

Sed contra est quod dicitur Tob. IV. 13. Attendite ab omni fornicatione, & præter uxorem tuam nunquam patriaris crimen scire. Crimen autem importat peccatum mortale. Ergo fornicatio, & omnis concubitus qui est præter uxorem, est peccatum mortale.

Præterea. Nihil excludit à regno Dei nisi peccatum mortale. Fornicatio autem excludit, ut patet per Apostolum ad Gal. v. 21. ubi præmissa fornicatione, & quibusdam aliis vitiis, subdit: Qui talia agunt, regnum Dei non consequentur. Ergo fornicatio simplex est peccatum mortale.

Præterea. In Decretis dicitur xxii. quæst. 1. (cap. Prædicandum.) Nihil debet, talem de perjurio penitentiam imponi debere, qualem de adulterio, & fornicatione, & de homicidio sponte commissio, & de ceteris criminalibus vitiis. Ergo fornicatio simplex est peccatum criminale, seu mortale.

Respondeo dicendum, quod absque omni dubio tenendum est, quod fornicatio simplex sit peccatum mortale, non obstante quod Deut. xxxiii. super illud: Non erit meretrix, &c. dicit Glossa (ord. Augustini lib. de Q. q. in Deut. quæst. xxxvii.) „ ad meretrices prohibet accedere, quarum est venialis turpitudine.“ Non enim debet dici venialis, sed venalis, quod est proprium meretricum.

Ad hujus autem evidentiam considerandum est, quod peccatum mortale est omne peccatum quod committitur directe contra vitam hominis. Fornicatio autem simplex importat in ordinationem quæ vergit in nocuumtum vite ejus qui est ex tali concubitu nasciturus. Videmus enim in omnibus animalibus in quibus ad educationem proli requiritur cura matris, & femina, quod in eis non est vagus concubitus, sed maris ad certam feminam, unam, vel plures; sicut patet in omnibus avibus: secus autem est in animalibus in quibus sola femina sufficit ad educationem fetus; in quibus est vagus concubitus: ut patet in canibus; & hujusmodi aliis animalibus. Manifestum est autem quod ad educationem hominis non solum requiritur cura matris, à qua nutritur; sed multo magis cura patris, à quo est instruendus, &

Ad hujus autem evidentiam considerandum est, quod peccatum mortale est omne peccatum quod committitur directe contra vitam hominis. Fornicatio autem simplex importat in ordinationem quæ vergit in nocuumtum vite ejus qui est ex tali concubitu nasciturus. Videmus enim in omnibus animalibus in quibus ad educationem proli requiritur cura matris, & femina, quod in eis non est vagus concubitus, sed maris ad certam feminam, unam, vel plures; sicut patet in omnibus avibus: secus autem est in animalibus in quibus sola femina sufficit ad educationem fetus; in quibus est vagus concubitus: ut patet in canibus; & hujusmodi aliis animalibus. Manifestum est autem quod ad educationem hominis non solum requiritur cura matris, à qua nutritur; sed multo magis cura patris, à quo est instruendus, &

Ad hujus autem evidentiam considerandum est, quod peccatum mortale est omne peccatum quod committitur directe contra vitam hominis. Fornicatio autem simplex importat in ordinationem quæ vergit in nocuumtum vite ejus qui est ex tali concubitu nasciturus. Videmus enim in omnibus animalibus in quibus ad educationem proli requiritur cura matris, & femina, quod in eis non est vagus concubitus, sed maris ad certam feminam, unam, vel plures; sicut patet in omnibus avibus: secus autem est in animalibus in quibus sola femina sufficit ad educationem fetus; in quibus est vagus concubitus: ut patet in canibus; & hujusmodi aliis animalibus. Manifestum est autem quod ad educationem hominis non solum requiritur cura matris, à qua nutritur; sed multo magis cura patris, à quo est instruendus, &

defendendus; & in bonis tam interioribus, quam exterioribus, promovendus. Et ideo contra naturam hominis est quod utatur vago concubitu; sed oportet quod sit maris ad determinatam feminam, cum qua permaneat non per modicum tempus, sed diu, vel etiam per totam vitam. Et inde est quod naturaliter inest maribus in specie humana sollicitudo de certitudine prolis, quia eis imminet educatio prolis. Hæc autem certitudo tolleretur, si esset vagus concubitus. Hæc autem determinatio certæ feminae matrimonium vocatur: & ideo dicitur esse de jure naturali. Sed non potest non esse. Sed quia concubitus ordinatur ad bonum commune totius humani generis; bona autem communia cadunt sub determinatione legis, ut supra habitum est (1. 2. quæst. xc. art. 2.) consequens est quod illa conjunctio maris ad feminam, quæ matrimonium dicitur, lege aliqua determinetur. Qualiter autem sit apud nos determinatum, in tertia parte hujus Operis dicitur, (quam non abolvit: vid. Supplement. quæst. 1. & seq. & IV. dist. xxvi. & seq.) cum de matrimonio sacramento tractabitur. Unde cum fornicatio sit concubitus vagus, utpote præter matrimonium existens, est contra bonum proli educandæ; & ideo est peccatum mortale. Nec obstat, si aliquis fornicando aliquem cognoscens sufficienter providet proli de educatione: quia id quod cadit sub legis determinatione, judicatur secundum id quod communiter accidit, & non secundum id quod in aliquo casu potest accidere.

Ad primum ergo dicendum, quod fornicatio illis connumeratur, non quia habeat eandem rationem culpæ cum aliis, sed quantum ad hoc quod ex his quæ ibi ponuntur, si militer poterat dissidium generari inter Judæos, & Gentiles, & eorum unanimis consensus impediri. Quia apud Gentiles fornicatio simplex non reputatur illicita propter corruptionem naturalis rationis; Judæi autem ex lege divina instructi, eam illicitam reputabant. Alia vero quæ ibi ponuntur, Judæi abominabantur propter consuetudinem legalis conversationis. Unde Apostoli ea Gentilibus interdixerunt, non quasi secundum se illicita, sed quasi Judæis abominabilia, ut etiam supra dictum est (1. 2. quæst. c. 11. art. 4. ad 3.)

Ad secundum dicendum, quod fornicatio dicitur esse peccatum, in quantum est contra rationem rectam. Ratio autem hominis recta est, secundum quod regulatur voluntate divina, quæ est prima, & summa, regula. Et ideo quod homo facit ex voluntate Dei, ejus præcepto obediens, non est contra rationem rectam quamvis videatur esse contra communem ordinem rationis: sicut etiam non est contra naturam quod miraculose fit virtute divina, quamvis sit contra communem cursum

naturæ. Et ideo sicut Abraham non peccavit, sicut innocenter volendo occidere, propter hoc quod obedivit Deo, quamvis hoc fecundum se consideratum sit communiter contra rectitudinem rationis humane; ita etiam Osee non peccavit fornicando ex præcepto divino. Nec talis concubitus proprie fornicatio debet dici, quamvis fornicatio nominetur referendo ad cursum communem. Unde Augustinus dicit Illi Confess. (cap. viii. à princ.) Cum Deus aliquid contra morem, aut patrem quorundam jubet, estis nunquam ibi factum esse, faciendum est: & postea subdit: Sicut enim in potestibus societatis humane major potestas minorum ad obediendum præcipitur; ita Deus omnibus. Ad tertium dicendum, quod Abraham, & Jacob ad ancillas accesserunt, non quasi fornicatio concubitus, ut infra patet (non conplevit: vid. IV. Sent.) cum de matrimonio ageretur. Judam autem non est necessarium à peccato excusare, qui etiam auctor fuit venditionis Joseph.

Ad quartum dicendum, quod fornicatio simplex contrariatur dilectioni proximi, quantum ad hoc quod repugnat bono prolis nascituræ, ut offensum est (in corp. art. dum scilicet dat operam generationi, non secundum quod convenit proli nascituræ).

Ad quintum dicendum, quod per opera pietatis ille qui lubricum carnis patitur, liberatur à perditione æterna, in quantum per hujusmodi opera disponitur ad hoc quod gratiam consequatur, per quam ponatur, & in quantum per hujusmodi opera satisficit de lubrico carnis commissio, non autem ita quod si in lubrico carnis perseveret impenitens usque ad mortem, per pietatis opera liberetur.

Ad sextum dicendum, quod ex uno concubitu potest unus homo generari. Et ideo inordinatio concubitus, quæ impedit bonum prolis nascituræ, est ipso genere actus est peccatum mortale, & non solum ex inordinatione concupiscentiæ. Ex una autem concubitione non impeditur bonum totius vite usque hominis: & ideo gurg actus ex suo genere non est peccatum mortale; esset tamen, si quis scienter cibum comederet, qui totam conditionem vite ejus immutaret, sicut patet de Adam. Nec tamen fornicatio est minimum peccatum, quæ sub luxuria contingente: minus enim est concubitus cum uxore qui fit ex libidine.

ARTICULUS III. 744
 Utrum fornicatio sit gravissimum peccatum.
 Mal. quæst. 1. art. 1. ad 3. & quæst. 11. art. 1. ad 1. & quæst. 11. art. 2. ad 1. & quæst. 11. art. 2. ad 2. & quæst. 11. art. 2. ad 3. & quæst. 11. art. 2. ad 4. & quæst. 11. art. 2. ad 5. & quæst. 11. art. 2. ad 6. & quæst. 11. art. 2. ad 7. & quæst. 11. art. 2. ad 8. & quæst. 11. art. 2. ad 9. & quæst. 11. art. 2. ad 10. & quæst. 11. art. 2. ad 11. & quæst. 11. art. 2. ad 12. & quæst. 11. art. 2. ad 13. & quæst. 11. art. 2. ad 14. & quæst. 11. art. 2. ad 15. & quæst. 11. art. 2. ad 16. & quæst. 11. art. 2. ad 17. & quæst. 11. art. 2. ad 18. & quæst. 11. art. 2. ad 19. & quæst. 11. art. 2. ad 20. & quæst. 11. art. 2. ad 21. & quæst. 11. art. 2. ad 22. & quæst. 11. art. 2. ad 23. & quæst. 11. art. 2. ad 24. & quæst. 11. art. 2. ad 25. & quæst. 11. art. 2. ad 26. & quæst. 11. art. 2. ad 27. & quæst. 11. art. 2. ad 28. & quæst. 11. art. 2. ad 29. & quæst. 11. art. 2. ad 30. & quæst. 11. art. 2. ad 31. & quæst. 11. art. 2. ad 32. & quæst. 11. art. 2. ad 33. & quæst. 11. art. 2. ad 34. & quæst. 11. art. 2. ad 35. & quæst. 11. art. 2. ad 36. & quæst. 11. art. 2. ad 37. & quæst. 11. art. 2. ad 38. & quæst. 11. art. 2. ad 39. & quæst. 11. art. 2. ad 40. & quæst. 11. art. 2. ad 41. & quæst. 11. art. 2. ad 42. & quæst. 11. art. 2. ad 43. & quæst. 11. art. 2. ad 44. & quæst. 11. art. 2. ad 45. & quæst. 11. art. 2. ad 46. & quæst. 11. art. 2. ad 47. & quæst. 11. art. 2. ad 48. & quæst. 11. art. 2. ad 49. & quæst. 11. art. 2. ad 50. & quæst. 11. art. 2. ad 51. & quæst. 11. art. 2. ad 52. & quæst. 11. art. 2. ad 53. & quæst. 11. art. 2. ad 54. & quæst. 11. art. 2. ad 55. & quæst. 11. art. 2. ad 56. & quæst. 11. art. 2. ad 57. & quæst. 11. art. 2. ad 58. & quæst. 11. art. 2. ad 59. & quæst. 11. art. 2. ad 60. & quæst. 11. art. 2. ad 61. & quæst. 11. art. 2. ad 62. & quæst. 11. art. 2. ad 63. & quæst. 11. art. 2. ad 64. & quæst. 11. art. 2. ad 65. & quæst. 11. art. 2. ad 66. & quæst. 11. art. 2. ad 67. & quæst. 11. art. 2. ad 68. & quæst. 11. art. 2. ad 69. & quæst. 11. art. 2. ad 70. & quæst. 11. art. 2. ad 71. & quæst. 11. art. 2. ad 72. & quæst. 11. art. 2. ad 73. & quæst. 11. art. 2. ad 74. & quæst. 11. art. 2. ad 75. & quæst. 11. art. 2. ad 76. & quæst. 11. art. 2. ad 77. & quæst. 11. art. 2. ad 78. & quæst. 11. art. 2. ad 79. & quæst. 11. art. 2. ad 80. & quæst. 11. art. 2. ad 81. & quæst. 11. art. 2. ad 82. & quæst. 11. art. 2. ad 83. & quæst. 11. art. 2. ad 84. & quæst. 11. art. 2. ad 85. & quæst. 11. art. 2. ad 86. & quæst. 11. art. 2. ad 87. & quæst. 11. art. 2. ad 88. & quæst. 11. art. 2. ad 89. & quæst. 11. art. 2. ad 90. & quæst. 11. art. 2. ad 91. & quæst. 11. art. 2. ad 92. & quæst. 11. art. 2. ad 93. & quæst. 11. art. 2. ad 94. & quæst. 11. art. 2. ad 95. & quæst. 11. art. 2. ad 96. & quæst. 11. art. 2. ad 97. & quæst. 11. art. 2. ad 98. & quæst. 11. art. 2. ad 99. & quæst. 11. art. 2. ad 100.

Ad tertium sic proceditur. Videtur quod fornicatio sit gravissimum peccatum. Tanto enim videtur peccatum gravius, quanto ex majori libidine procedit. Sed maxima libido est in fornicatione: dicitur enim in Glossa (interlin. implicate sup. illud. Adhuc est nubile) I. ad Corint. vi. 1. quod ardor libidinis in luxuria est maximus. Ergo videtur quod fornicatio sit gravissimum peccatum.

2. Præterea. Tanto aliquis magis peccat, quanto in rem sibi magis conjunctam delinquit, sicut gravius peccat qui percutit patrem, quam qui percutit extraneum. Sed, sicut dicitur I. Corinth. vi. 18. qui fornicatur, in corpus suum peccat, quod est homini conjunctissimum. Ergo videtur quod fornicatio sit gravissimum peccatum.

3. Præterea. Quanto aliquid bonum est majus, tanto peccatum quod contra illud committitur, videtur esse gravius. Sed peccatum fornicationis videtur esse contra bonum totius humani generis, ut patet ex prædictis (art. præc.) est etiam contra Christum, secundum illud I. ad Corinth. vi. 15. Tollent membra Christi, faciant membra meretricis? Ergo fornicatio est gravissimum peccatum.

Sed contra est quod Gregorius dicit (implic. Lib. XXXIII. Moral. cap. xi. parum ante med.) quod peccata carnalia sunt minoris culpe quam peccata spiritualia.

Respondeo dicendum, quod gravitas alicujus peccati potest attendi dupliciter: uno modo secundum se; alio modo secundum accidens. Secundum se quidem attenditur gravitas peccati ex ratione suæ speciei, quæ consideratur secundum bonum cui peccatum opponitur. Fornicatio autem est contra bonum hominis nascitur. Et ideo est gravius peccatum secundum speciem suam peccatis quæ sunt contra bona exteriora, sicut est furtum, & alia hujusmodi; minus est autem peccatis quæ sunt directe contra Deum, & peccato quod est contra vitam hominis jam nati, sicut est homicidium.

Ad primum ergo dicendum, quod libido quæ aggravat peccatum, est quæ consistit in inclinatione voluntatis. Libido autem quæ est in appetitu sensitivo, diminuit peccatum: quia quanto aliquis ex majori passione impulsus peccat, tanto levius est peccatum. Et hoc modo libido in fornicatione est maxima. Et inde est

quod Augustinus dicit in Lib. de agone christiano, (id habet express. ferm. cetera de temp. cap. 11. ante med.) quod inter omnia Christianorum certamina duriora sunt prelia castitatis, ubi est quotidiana pugna, & rara victoria. Et Ildorus dicit in Lib. II. de summo bono (cap. xxxix. cir. fini) quod magis per carnis luxuriam humanum genus subditur diabolo quam per aliquid aliud, quia scilicet difficilis est vincere vehementiam hujusmodi passionis.

Ad secundum dicendum, quod ille qui fornicatur, dicitur peccare in corpus suum, non solum quia fornicationis delectatio consummatur in carne, quod etiam in gula accidit; sed etiam quia contra bonum proprii corporis agit, quæ fornicatur, in quantum scilicet indebitè resolvit illud, & inquinat, & alteri commiscet. Nec tamen propter hoc sequitur quod fornicatio sit gravissimum peccatum; quia ratio in homine prævalens corpori: unde si sit peccatum magis repugnans rationi, gravius erit.

Ad tertium dicendum, quod peccatum fornicationis est contra bonum speciei humanæ, in quantum impedit generationem singularem unius hominis nascitur. Magis autem pergitur ad rationem speciei qui actum jam particeps speciem, quam qui est potentia homot & secundum hoc etiam homicidium est gravius quam fornicatio; & omnes luxurie species, tamquam magis bono speciei humanæ repugnans. Bonum etiam divinum est majus bono speciei humanæ: & ideo etiam peccata quæ sunt contra Deum, sunt majora. Nec fornicatio est directe peccatum in Deum, quasi fornicator Dei offensam intendat; sed ex consuetudine, sicut & omnia peccata mortalia. Sicut autem membra corporis nostri sunt membra Christi; ita etiam & spiritus noster est unum cum Christo, secundum illud I. ad Corinth. vi. 17. Qui adhæret Deo, unus spiritus est. Unde etiam peccata spiritualia sunt magis contra Christum quam fornicatio.

ARTICULUS IV. 745

Utrum in tactibus, & osculis consistat peccatum mortale.

2. quæst. lxxiv. art. 10. & ser. quæst. xv. art. 4. cor. & mal. quæst. xv. art. 2. ad 1. & 18. & Ephe. v.

Ad quartum sic proceditur. Videtur quod in tactibus, & osculis non consistat peccatum mortale. Apostolus enim ad Ephes. v. 3. dicit: Fornicatio autem, & omnis immunditia, aut avaritia nec nominetur in vobis, sicut dicit sanctos: subdit autem, aut turpitudinis, Glossa (interlin. textus m.) ut in osculis, &

plexibus; aut stultiloquium, aut blanda verba: aut scurrilitas, quæ à stultis curialitas dicitur, id est jocularitas: postea autem subdit: Hoc enim scitote intelligentes, quod omnis fornicator, nisi immundus & non lavatus, quod est idolorum servitus, non habet hereditatem in regno Christi, & Dei. Ubi non replicat de turpitudine, sicut nec de stultiloquio, aut scurrilitate. Ergo ista non sunt peccata mortalia.

Præterea. Fornicatio dicitur esse peccatum mortale ex hoc quod per eam impeditur bonum prolis generanda, & educanda. Sed ad hoc nihil operantur oscula; & tactus, sive amplexus. Ergo in his non contingit esse peccatum mortale.

Præterea. Illa quæ secundum se sunt peccata mortalia, nunquam possunt bene fieri. Sed oscula, & tactus, & hujusmodi possunt quandoque fieri absque peccato. Ergo non sunt secundum se peccata mortalia.

Sed contra. Minus est aspectus libidinosus quam tactus, amplexus, vel osculum. Sed aspectus libidinosus est peccatum mortale, secundum illud Math. v. 28. Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam in corde suo. Ergo multo magis osculum libidinosum, & alia hujusmodi sunt peccata mortalia.

Respondeo dicendum, quod aliquid dicitur esse peccatum mortale dupliciter. Uno modo secundum speciem suam: & hoc modo osculum, amplexus, vel tactus, secundum suam rationem non nominantur peccatum mortale: possunt enim hæc absque libidine fieri vel propter consuetudinem patris, vel propter aliquam necessitatem, aut rationabilem causam.

Alio modo dicitur aliquid esse peccatum mortale ex sua causa; sicut ille qui dat elemosynam, in aliquem inducat ad hæresim, mortaliter peccat propter intentionem corruptam. Dicitur est autem supra (1. 2. quæst. lxxiv. art. 7. & 8.) quod consensus in delectationem peccati mortalis est peccatum mortale, & non solum consensus in actum. Et ideo cum fornicatio sit peccatum mortale, & multo magis alia luxurie species, consequens est quod consensus in delectationem talis peccati sit peccatum mortale, & non solum consensus in actum. Et ideo cum oscula, & amplexus hujusmodi propter delectationem hujusmodi fiant, consequens est quod sint peccata mortalia; &

sic solum dicuntur libidinosæ. Unde hujusmodi, secundum quod libidinosæ sunt, sunt peccata mortalia.

Ad primum ergo dicendum, quod Apollolus ideo non refert illa tria, quia non habent nomen peccati; nisi secundum quod ordinantur ad præcedentia.

Ad secundum dicendum, quod oscula, & tactus, quamvis secundum se non impediunt bonum prolis humanæ, procedunt tamen ex libidine; quæ est radix hujusmodi impedimentorum; & ex hoc habent rationem peccati mortalis.

Ad tertium dicendum, quod ratio illa concludit, quod hujusmodi non sunt peccata secundum suam speciem.

ARTICULUS V. 746

Utrum pollutio nocturna sit peccatum.

1. 2. quæst. lxxx. art. 7. cor. & 11. d. 1. quæst. 1. art. 2. quæst. 1. ad 1. & 2. quæst. 2. per tot. & opus. lxxv.

Ad quintum sic proceditur. Videtur quod nocturna pollutio sit peccatum. Meritum enim, & demeritum habent fieri circa idem. Sed dormiens potest mereri; sicut patet de Salomone, qui dormiens à Domino donum sapientie impetravit, ut dicitur III. Reg. 11. & II. Paral. 1. Ergo in dormiendo potest aliquis demereri: & ita videtur quod nocturna pollutio sit peccatum.

2. Præterea. Quicumque habet usum rationis, potest peccare. Sed in dormiendo aliquis habet usum rationis: quia frequenter aliquis in somnis ratiocinatur, & præcigit unum alteri, consentiens, vel dissentiens. Ergo in dormiendo potest aliquis peccare: & ita propter somnum nocturna pollutio non impeditur quin sit peccatum; cum ex genere actus sit peccatum.

3. Præterea. Frustra increpatur, & instruitur qui non potest agere secundum rationem, vel contra rationem. Sed homo in somnis instruitur à Deo, & increpatur, secundum illud Job xxxiii. 15. Per somnium in visione nocturna, (a) quando sopor solet occupare homines, tunc aperit aures virorem, & trahens eos instruit disciplinam. Ergo in somnis potest aliquis agere secundum rationem, vel contra rationem, quod est bene agere, vel peccare; & sic videtur quod nocturna pollutio sit peccatum.

Sed contra est quod Augustinus dicit XII. super Gen. ad litter. (cap. xv. in med.) Ipsa phantasia, quæ fit in cogitatione sermociantis, cum

(a) Vulg. quando irruit sopor super homines,

ita expressa fuerit in visione somniantis, ut inter illam, & veram commixtionem corporum non discernatur, continuo movetur caro, & sequitur quod cum motum sequi solet, cum hoc tam sine peccato sine, quam sine peccato à virginitatis dicitur, quod ut dixerunt, sine dubio cogitatum est.

Respondeo dicendum, quod nocturna pollutio dupliciter potest considerari. Uno modo secundum se: & hoc modo non habet rationem peccati. Omne enim peccatum dependet ex iudicio rationis: quia etiam primus motus sensualitatis non habet quod sit peccatum, nisi inquantum iudicio rationis reprimi potest. Et ideo, sublato iudicio rationis, tollitur ratio peccati. In dormiendo autem ratio non habet liberum iudicium. Nullus enim est dormiens qui non intendat aliquibus similitudinibus phantasmatum, vel rebus ipsis, ut patet ex his que in primo dicitur sunt (quæst. lxxxiv. art. 8.) Et ideo id quod agit homo dormiens, qui non habet liberum iudicium rationis, non imputatur ei ad culpam, sicut nec illud quod agit furiosus, aut amens.

Alio modo potest considerari nocturna pollutio per comparationem ad suam causam. Quæ potest esse triplex. Una quidem corporalis. Cum enim humor feminalis superabundat in corpore, vel cum facta est humoris resolutio vel per nimiam calefactionem corporis, vel per quancumque aliam commotionem, somniant dormiens ea que pertinent ad expulsiorem huiusmodi humoris abundantis, vel resoluti, sicut etiam contingit, quando natura gravatur ex aliqua alia superfluitate, ita quod quandoque formentur in imaginatione phantasmata pertinentia ad emissionem talium superfluitatum. Si igitur superabundantia talis humoris sit ex causa culpabili, (puta cum causata est ex superfluitate cibi, vel potus) tunc nocturna pollutio habet rationem culpæ ex sua causa. Si autem superabundantia, vel resolutio talis humoris non sit ex aliqua causa culpabili, tunc nocturna pollutio non est culpabilis nec in se, nec in sua causa.

Alia vero causa nocturnæ pollutionis potest esse animalis, & interior; puta cum ex cogitatione præcedenti contingit aliquem dormientem pollui. Cogitatio autem quæ in vigilia præcæsit, quandoque est pure speculativa, puta cum aliquis causa disputationis cogitat de peccatis carnalibus; quandoque autem est cum aliqua affectione vel concupiscentiæ, vel horrois. Contingit autem magis pollutio nocturna ex cogitatione carnalium vitiorum, quæ sunt cum concupiscentiis talium delectationum, quia ex hoc remanet quoddam vestigium; & inclinatio in anima, ita quod dormiens facilius inducitur in suam imaginationem ad assentiendum alibus ex quibus sequitur pollutio. Et secundum hoc Philosophus dicit in I. Ethic. (cap.

ult. à mod.) quod inquantum passatim pertransunt quidam motus à vigilantiibus ad dormientes meliores sunt phantasmata studiosorum quam quorumlibet: & Augustinus dicit XII. super Gen. ad lit. (cap. xv. ad fin.) quod propter bonam animæ affectionem quidam rursus merita etiam in somniis clarent. Et sic patet quod nocturna pollutio habet rationem culpæ ex parte suæ causæ. Quandoque tamen contingit quod præcedenti cogitatione carnalium actuum, etiam speculativa, vel si sit cum horrore, sequitur in somniis pollutio: & tunc non habet rationem culpæ nec in se, nec in sua causa.

Tertia vero causa est spiritualis extinsecta, puta cum ex operatione demonis commoventur phantasmata dormientis in ordine ad talem effectum. Et hoc quidem quandoque est cum peccato præcedenti, scilicet negligentia præparandi se contra demonis illusiones: unde & in sero cantatur: *Quæstio si inhiabit malum, Hæstetque nostrum comprime, Ne pollutantur corpora.*

Quandoque vero est absque omni culpa hominis ex sola nequitia demonis; sicut in Collationibus Patrum (collat. xxii. cap. vi.) legitur de quodam, qui semper in diebus festis pollutionem nocturnam patiebatur, hoc diabolo procurante, ut impediretur à sacra communionem. Sic igitur patet quod nocturna pollutio nunquam est peccatum, sed quandoque est sequela peccati præcedentis.

Ad primum ergo dicendum, quod Salomon non meruit in dormiendo sapientiam à Deo; sed fuit signum præcedentis desiderii, propter quod dicitur talis peritio Deo placuisse, ut Augustinus dicit XII. super Gen. ad lit. (cap. xxv. in fin.)

Ad secundum dicendum, quod secundum quod vires sensitivæ interiores magis vel minus opprimuntur à somno propter vaporis turbulentiam, vel puritatem, secundum hoc usus rationis magis vel minus impediuntur in dormiendo. Semper tamen quantum ad aliquid impediuntur, ut non possit omnino liberum iudicium habere, ut in prima parte dictum est (quæst. lxxxiv. art. 8.) Et ideo non imputatur ei ad culpam quod tunc agit.

Ad tertium dicendum, quod apprehensio rationis non ita impeditur in somno, sicut ejus iudicium, quod perficitur per conversionem ad sensibilia, quæ sunt prima principia cogitationis humanae. Et ideo nihil prohibet hominem secundum rationem apprehendere aliquid de novo in dormiendo vel ex ipsis reliquis præcedentium cogitationum, & phantasmatum oblati, vel etiam ex revelatione divina, aut immisionem Angeli boni, vel mali.

AR.

ARTICULUS VI. 747

Utrum stuprum debeat poni una species luxuria.

Sup. art. 1. cor. IV. dist. xl. art. 4. & 2. cor. & mal. quæst. xv. art. 3. cor.

Ad sextum sic proceditur. Videtur quod stuprum non debeat poni una species luxuria. Stuprum enim importat illicitam virginum deforationem, ut habetur in Decretis xxxvi. quæst. 1. (in appendice Grat. ad c. *Lex illa*.) Sed hoc potest esse soluti cum soluta; quod pertinet ad fornicationem. Ergo stuprum non debet poni species luxuriæ à fornicatione distincta.

2. Præterea Ambrosius dicit in Lib. de Patriarchis (seu Lib. I. de Abraham cap. 1v. inter princ. & med.) *Nemo sibi blanditur de legebis hominum: omne stuprum adulterium est.* Sed specierum ex opposito diversarum una non continetur sub alia. Cum ergo adulterium ponatur species luxuriæ, videtur quod stuprum species luxuriæ poni non debeat.

3. Præterea. Inferre alicui injuriam videtur magis ad iniustitiam quam ad luxuriam pertinere. Sed ille qui stuprum committit, injuriam facit alteri, scilicet patri puellæ quam corrumpit, qui potest ad animum suum injuriam revocare, & agere actione injuriarum contra stupratorem. Ergo stuprum non debet poni species luxuriæ.

Sed contra est, quod stuprum proprie consistit in actu venereo quo virgo defloratur. Cum igitur luxuria proprie sit circa veneream, videtur quod stuprum sit species luxuriæ.

Respondeo dicendum, quod ubi circa materiam alicujus viti occurrit aliqua specialis deformitas, ibi debet poni determinata species illius viti. Luxuria autem est peccatum circa veneream existentem, ut supra dictum est (quæst. præc. art. 1. & 4.) In virgine autem sub custodia patris existente quædam deformatas specialis occurrit, & corrumpitur: tum ex parte puellæ, quæ ex hoc quod violatur nulla pactione conjugali præcedente, & impeditur à legitimo matrimonio consequendo, & ponitur in via meretricibus, à quo retraheretur, ne signaculum virginittatis amitteret: tum etiam ex parte patris, qui de ejus custodia sollicitudinem gerit, secundum illud Eccli. xlii. 11. *Super filiam luxuriosam confirma custodiam, ne quando faciat te in opprobrium ventris inimici.* Et ideo manifestum est quod stuprum, quod importat illicitam virginum deforationem sub cura parentum existentium, est determinata luxuriæ species.

Ad primum ergo dicendum, quod quamvis virgo sit soluta à vinculo matrimonii, non tamen est soluta à patris potestate. Habet etiam speciale impedimentum fornicari concubitus virginittatis signum, quod non debet nisi per matrimonium auferri. Unde stuprum non est fornicatio simplex, sed fornicatio est concubitus qui fit cum meretricibus, idest mulieribus jam corruptis, ut patet per Glossam (inter.) II. ad Corinth. xii. super illud, *Qui non egerunt penitentiam super immunditia, & fornicatione, &c.*

Ad secundum dicendum, quod Ambrosius ibi aliter accipit stuprum, prout scilicet communiter accipitur pro omni peccato luxuriæ. Unde stuprum ibi nominat concubitus viri conjugati cum quacumque alia muliere præter uxorem, quod patet ex hoc quod subdit: *Ne viro licet quod mulieri non licet.* Et hoc modo etiam accipitur Numer. v. 13. ubi dicitur: *Si later adulterium, & testibus argui non potest, quia non est inventa in stupro, &c.*

Ad tertium dicendum, quod nihil prohibet unum peccatum ex adjunctione alterius deformius fieri. Fit autem deformitas peccatum luxuriæ ex peccato iniustitiæ: quia videtur concupiscentiæ esse inordinatior, quæ à delectabili non abstinere, ut injuriam vitæ. Habet autem duplicem injuriam annexam. Unam quidem ex parte virginittatis, quam est non vi corrumpat, tamen eam seducit; & sic tenetur ei satisfacere. Unde dicitur Exod. xxxi. 16. *Si seduxerit quis virginem nondam desponsam dormieritque cum ea, deturbit eam, & habebit uxorem.* Si autem pater virginis dare noluerit, reddes peccuniam juxta modum dotis quam virginis accipere consueverunt. Aliam vero injuriam facit patri puellæ: unde & ei secundum legem tenetur ad poenam. Dicitur enim Deuter. xxxii. 28. *Si invenierit vir puellam virginem, quæ non habet sponsum, & apprehenderit concubitus cum illa, & rei ad iudicium venerit, dabit qui dormierit cum ea, patri puellæ quinquaginta scilos argenti, & habebit eam uxorem: & quæ humiliavit illam, non poterit dimittere eam cunctis diebus vite sue: & hoc ideo ne videatur Iudibrum fecisse, ut Augustinus dicit (in Lib. Qg. in Deut. quæst. xxxiv.)*

AR.

ARTICULUS VII. 748

Utrum raptus sit species luxurie distincta à stupro.

Sup. art. 1. cor. & IV. dist. XL. art. 4. quest. 1. cor. fin. & quest. 2. cor. & ad 6. & mal. quest. xv. art. 3. cor.

AD septimum sic proceditur. Videtur quod raptus non sit species luxurie distincta à stupro. Dicit enim Isidorus in Lib. V. Etymol. (cap. xxvi. ante med.) quod stuprum id est raptus, proprie est illicitus cuius à corruptione dicitur: unde & qui raptus positus, stupro fruatur. Ergo videtur quod raptus non debeat poni species luxurie à stupro distincta.

2. Præterea, raptus videtur quamdam violentiam importare: dicitur enim in Decretis xxxvi. quest. 1. (in append. Grat. ad cap. Lex. illa) quod raptus committitur, cum puella violenter à domo patris abducitur, ut corrupta in uxorem habeatur. Sed hoc quod violentia alicui inferatur, per accidens se habet ad luxuriam, quæ per se respicit delectationem concubitus. Ergo videtur quod raptus non debeat poni determinata species luxurie.

3. Præterea, peccatum luxurie per matrimonium cohibetur: dicitur enim I. ad Corinth. vi. 2. Propter fornicationem unusquisque suam uxorem habeat. Sed raptus impedit matrimonium sequens: dicitur enim in Concilio Moldensi (habet. cap. Placuit, xxxvi. quest. 11.) Placuit ut hi qui rapiunt feminas, vel fuerint, vel seducant, eas nullatenus habeant uxores, quamvis, eas postmodum nuptialiter cum consensu parentum suorum susceperint. Ergo raptus non est determinata species luxurie.

4. Præterea, aliquis potest cognoscere suam sponsam absque peccato luxurie. Sed raptus potest committi, si aliquis violenter sponsam suam auferat de domo parentum, & eam carnaliter cognoscit. Ergo raptus non debet poni determinata species luxurie.

Sed contra est quod raptus est illicitus cuius, ut Isidorus dicit (Lib. V. Etym. cap. xxvi. ante med.) Sed hoc pertinet ad peccatum luxurie. Ergo raptus est species luxurie.

Respondendo dicendum, quod raptus, prout nunc de eo loquimur, est species luxurie; & quandoque quidem ut idem concurrat cum stupro; quandoque autem invenitur raptus sine stupro; quandoque vero stuprum sine raptu.

Concurrunt quidem in idem, quando alius violentiam inferat ad virginem illicite de-

florandam. Quæ quidem violentia quandoque inferitur tam ipsi virgini, quam patri; quandoque autem inferitur patri, sed non virgini, puta cum ipsa concenit ut per violentiam de domo patris abstrahatur. Differt etiam violentia, & raptus alio modo: quia quandoque puella violenter abducitur à domo parentum, & violenter corrumpitur; quandoque autem etiam violenter abducatur, non tamen violenter corrumpitur, sed de voluntate virginis, sive corrumpatur fornicario concubito, sive matrimonial: qualitercumque enim violentia adfit, salvatur ratio raptus. Invenitur autem raptus sine stupro; puta si aliquis rapiat viduam, vel puellam corruptam. Unde Symachus Papa dicit (in epist. v. ad Cæciliam cap. 14. Tom. IV. Concil. & hab. cap. Raptores xxxvi. quest. 11.) Raptores viduarum, vel virginum ob immanitatem facinoris tanti detestantur. Stuprum vero sine raptu invenitur, quando aliquis absque violentia illatione virginem illicitè deflorat.

Ad primum ergo dicendum, quod quia raptus plerumque cum stupro in idem concurrat, ideo quandoque unum pro alio ponitur.

Ad secundum dicendum, quod illatio violentie videtur procedere ex magnitudine concupiscentie, ex qua aliquis non refugit à periculo se injicere violentie inferendæ.

Ad tertium dicendum, quod aliter est dicendum de raptu puellarum quæ sunt aliis desponsatæ, & aliter de raptu illarum quæ non sunt aliis desponsatæ. Illæ enim quæ sunt aliis desponsatæ, restituendæ sunt suis sponsis, quæ in eas ex ipsa desponsatione jus habent; illæ autem quæ non sunt aliis desponsatæ, primo restituendæ sunt patris potestati; & tunc de voluntate parentum licite possunt eas in uxores accipere. Si autem aliter fiat, illicitè matrimonium contrahitur: tenetur enim qui quæcumque rem rapit, ad eam restitutionem. Nec tamen raptus dirimit matrimonium jam contractum, est impediatur contrahendum. Quod autem dicitur in prædicto Concilio, dictum est in detestationem illius criminis, & est abrogatum. Unde Hieronymus (hab. cap. Tris, xxxvi. quest. 11. sed in Hieronymo non occurrit.) contrarium dicit. Tris inquit, conjugia legitima in Scripturis legitur. Primum est, virgo casta in virginitate viro data legitime. Secundo est, virgo in civitate deprehensa à viro, & illi per vim copulata, si voluerit pater ejus, dabitur eam iste vir, quantum iudicaverit pater, & illi pretium pudicitie ejus. Tertium autem est, quando auferatur ei, & tradatur alteri de voluntate patris. Vel potest intelligi de illis quæ sunt aliis desponsatæ, & tunc non debent restituere, sed

desponsatæ, & maxime per verba de præfenti.

Respondendo dicendum, quod adulterium, sicut ipsum nomen sonat, est accessus ad alienum torum. In quo quidem dupliciter contra castitatem, & humane generationis bonum aliquis delinquit. Primo quidem inquantum accedit ad mulierem non sibi matrimonio copulatam; quod requiritur ad bonum prolis propria educandæ. Alio modo quia accedit ad mulierem alteri per matrimonium copulatam; & sic impedit bonum prolis alienæ. Eadem ratio est de muliere conjugata quæ per adulterium corrumpitur. Unde dicitur Eccli. xxiii. 32. Omnis mulier relinquens virum suum peccabit. Primo enim in lege Altissimi incredibilis fuit, in qua scilicet præcipitur, Non machaberis: & secundo in virum suum desinit, in quo facit contra certitudinem prolis ejus: Tertio in adulterio fornicata est, & ex alio viro filios statuit sibi, quod est contra bonum propriæ prolis. Sed primum est commune in omnibus peccatis mortalibus; alia vero duo specialiter pertinent ad deformitatem adulterii. Unde manifestum est quod adulterium est determinata species luxurie, utpote specialem deformitatem habens circa actus veneros.

Ad primum ergo dicendum, quod si ille qui habet uxorem, ad aliam accedat, peccatum ejus potest denominari vel ex parte sua, & sic semper est adulterium, quia contra fidem matrimonii agit; vel ex parte mulieris ad quam accedit; & sic quandoque est adulterium, puta cum conjugatus accedit ad uxorem alterius; quandoque autem habet rationem stupri, vel alicujus alterius, secundum diversas condiciones mulierum ad quas accedit. Dicitur est autem supra (art. 1. hu. quest.) quod species luxurie accipiuntur secundum diversas mulierum condiciones.

ARTICULUS VIII. 749

Utrum adulterium sit determinata species luxurie ab aliis distincta.

IV. dist. XL. art. 4. quest. 2. cor. & mal. quest. xv. art. 3. cor.

AD octavum sic proceditur. Videtur quod adulterium non sit determinata species luxurie ab aliis distincta. Dicitur enim adulterium ex eo quod aliquis ad alteram accedit præter suam, sicut dicit quedam Glossa super Exodum (ord. sup. illud cap. xx. Non machaberis: & est Aug. in Lib. Q. sup. Exod. quest. lxxi. 4. med.) Sed alia mulier præter suam potest esse diversarum conditionum, scilicet vel virgo, vel in potestate patris existens, vel meretrix, vel cujuscumque alterius conditionis. Ergo videtur quod adulterium non sit species luxurie ab aliis distincta.

2. Præterea, Hieronymus dicit (Lib. I. cont. Jovin. prope fin. & hab. cap. Orig. xxxi. quest. 14.) Nihil interest, ex qua causa quis insanit: unde Sixtus Pythagoricus in sententiis: Adulter, inquit, est amator ardentior in suam uxorem, & pari ratione in quamlibet aliam mulierem. Sed in omni luxuria est amor ardentior debito. Ergo adulterium invenitur in omni luxuria, Non ergo debet poni luxurie species.

3. Præterea, ubi est eadem ratio deformitatis, ibi non videtur esse alia species peccati. Sed in stupro, & adulterio videtur esse eadem ratio deformitatis, quia utrobique violatur mulier alienæ potestati subiecta. Ergo adulterium non est determinata species luxurie ab aliis distincta.

Sed contra est quod Leo Papa dicit (Id hab. Aug. Lib. de bono conjug. cap. 14. Vide append. Grat. ad cap. Ille autem xxxi. quest. 4.) quod adulterium committitur, cum propria libidinis instinctu, vel alieno consensu cum altero, vel altera contra pactum conjugale concubitur. Sed hoc importat specialem deformitatem luxurie. Ergo adulterium est determinata species luxurie.

S. Thom. Op. Tom. IV.

Respondendo dicendum, quod adulterium, sicut ipsum nomen sonat, est accessus ad alienum torum. In quo quidem dupliciter contra castitatem, & humane generationis bonum aliquis delinquit. Primo quidem inquantum accedit ad mulierem non sibi matrimonio copulatam; quod requiritur ad bonum prolis propria educandæ. Alio modo quia accedit ad mulierem alteri per matrimonium copulatam; & sic impedit bonum prolis alienæ. Eadem ratio est de muliere conjugata quæ per adulterium corrumpitur. Unde dicitur Eccli. xxiii. 32. Omnis mulier relinquens virum suum peccabit. Primo enim in lege Altissimi incredibilis fuit, in qua scilicet præcipitur, Non machaberis: & secundo in virum suum desinit, in quo facit contra certitudinem prolis ejus: Tertio in adulterio fornicata est, & ex alio viro filios statuit sibi, quod est contra bonum propriæ prolis. Sed primum est commune in omnibus peccatis mortalibus; alia vero duo specialiter pertinent ad deformitatem adulterii. Unde manifestum est quod adulterium est determinata species luxurie, utpote specialem deformitatem habens circa actus veneros.

Ad primum ergo dicendum, quod si ille qui habet uxorem, ad aliam accedat, peccatum ejus potest denominari vel ex parte sua, & sic semper est adulterium, quia contra fidem matrimonii agit; vel ex parte mulieris ad quam accedit; & sic quandoque est adulterium, puta cum conjugatus accedit ad uxorem alterius; quandoque autem habet rationem stupri, vel alicujus alterius, secundum diversas condiciones mulierum ad quas accedit. Dicitur est autem supra (art. 1. hu. quest.) quod species luxurie accipiuntur secundum diversas mulierum condiciones.

Ad secundum dicendum, quod matrimonium specialiter est ordinatum ad bonum humane prolis, sicut dictum est (art. 2. hu. quest.) Adulterium autem specialiter matrimonio contrariatur, inquantum violat matrimonii fidem, quam quis conjugii debet. Et quia ille qui est ardentior amator uxoris, facit contra bonum matrimonii, inhoneste eo utens, licet fidem non violet, ideo aliqui potest adulter nominari, & magis ille qui est ardentior amator alterius mulieris.

Ad tertium dicendum, quod uxor est in potestate viri, sicut et matrimonio copulata; puella autem est sub potestate patris, sicut per eum matrimonio copulata. Et ideo alio modo contra bonum matrimonii est peccatum adulterii, alio modo peccatum stupri; & propter hoc ponuntur diversæ luxurie species. De aliis autem ad adulterium

(a) Ita Theologus Nicolajus, & edit. Patav. MS., pericula, se injicere. Edit. Rom. periculo se injicere. Theologi tamen legendum forte conjectant; periculo se injicere violentiam inferendo.

rium pertinentibus dicitur in tertia parte (quam non absolvit: vid. IV. dist. XL1.) cum de matrimonio tractabitur.

ARTICULUS IX. 750

Utrum incestus sit determinata species luxurie.

Sup. art. 1. corp. & IV. dist. XL1. art. 4. quæst. 1. & 2. corp. & mal. quæst. XV. art. 3. corp.

AD nonum sic proceditur. Videtur quod incestus non sit species determinata luxurie. Incestus enim dicitur per privationem castitatis. Sed castitati universaliter opponitur luxuria. Ergo videtur quod incestus non sit species luxurie, sed sit universaliter ipsa luxuria.

2. Præterea. In Decretis dicitur xxxvi. quæst. 1. (in append. Grat. ad cap. *Lex illa*) quod incestus est conjugiarum, vel affinium abusus. Sed affinitas differt a consanguinitate. Ergo incestus non est una species luxurie, sed plures.

3. Præterea. Illud quod de se non importat aliquam deformitatem, non constituit aliquam determinatam speciem vitii. Sed accedere ad consanguineas, vel affines, non est secundum se deformis; alias nullo tempore licuisset. Ergo incestus non est determinata species luxurie.

Sed contra est quod species luxurie distinguunt secundum conditiones mulierum quibus aliqui abutuntur. Sed in incestu importatur specialis conditio mulierum, quia est abusus consanguinearum, vel affinium, ut dictum est (in arg. 2. & art. 1. hu. quæst.) Ergo incestus est determinata species luxurie.

Respondetur dicendum, quod sicut dictum est (art. 1. & 6. hu. quæst.) ibi necesse est inveniri determinatam speciem luxurie, ubi invenitur aliquid repugnans usui debito venerorum. In usu autem consanguinearum, vel affinium invenitur aliquid incongruum commixtioni venereæ triplici ratione. Primo quidem quia naturaliter homo debet quamdam honorificentiam parentibus, & per consequens aliis consanguineis, qui ex eisdem parentibus de propinquo originem trahunt; intantum quod apud antiquos, ut Maximus Valerius refert (Lib. II. cap. 1. n. 7.) non erat fas filium simul cum parte balneari, ne scilicet se invicem nudos conspicerent. Manifestum est autem secundum prædicta (quæst. cxLII. art. 4. & quæst. CL1. art. 4.) quod in actibus veneris maxime consistit quædam turpitudine honorificentie contraria: unde de his homines revercuntur. Et ideo incongruum

est quod talis commixtio venereæ fiat tallum personarum ad invicem. Et hæc causa videtur exprimi Levit. xviii. 7. ubi dicitur: *Mater tua est: non rebelabis turpitudinem ejus.* Et idem postea dicitur in aliis. Secunda ratio est, quia personas sanguine conjunctas necesse est ad invicem simul conversari. Unde si homines non accenterent ad commixtionem venereæ, nimia opportunitas daretur hominibus venereæ commixtionis; & sic animi hominum nimis emollescerent per luxuriam. Et ideo in veteri lege illæ personæ specialiter videntur prohibita esse, quas necesse est simul commemorari. Tertia ratio est, quia per hoc impeditur multiplicatio amicorum. Dum enim homo uxorem extraneam accipit, junguntur sibi quadam speciali amicitia omnes consanguinei uxoris, ac si essent consanguinei sui. Unde Augustinus dicit XV. de civitate Dei (cap. xvi. cir. princ.) *Habita est ratio rectissima caritatis, ut homines, quibus esset utilis, atque honesta concordia, diversarum vicissitudinum vinculis necterentur, nec unus in multis haberet, sed singula spargerentur in singulos.* Addit autem Aristoteles quartam rationem in II. Polit. (cap. 11. cir. med.) quia cum naturaliter homo consanguineam diligat, si adderetur amor, qui est ex commixtione venereæ, fieret nimis ardor amoris, & maximum libidinis incentivum; quod castitati repugnat. Unde manifestum est quod incestus est determinata luxurie species.

Ad primum ergo dicendum, quod abusus conjugiarum personarum maxime induceret coruptelam castitatis, tum propter opportunitatem, tum etiam propter nimium ardorem amoris, ut dictum est (in corp. art.) Et ideo anonomastice abusus tallum personarum vocatur incestus.

Ad secundum dicendum, quod persona affinis conjungitur alicui propter personam consanguinitate conjunctam: & ideo quia unum est propter alterum, eisdem rationis inconvenientiam facit consanguinitas, & affinitas.

Ad tertium dicendum, quod in commixtione personarum conjunctarum aliquid est quod est secundum se indecens, & repugnans naturali rationi; sicut quod commixtio fiat inter parentes, & filios, quorum est per se, & immediata cognitio: nam filii naturaliter honorem debent parentibus. Unde Philosophus dicit in IX. de animal. (cap. XLVII.) quod quidam equus, quia deceptus fuit ut matri commiseretur, seipsum præcipitavit quasi præ horrore, eo quod etiam animalibus aliquibus inest naturalis reverentia ad parentes. Aliæ vero personæ quæ non conjunguntur secundum seipsas, sed per ordinem ad parentes, non habent ita ex seipsis indecentiam, sed

sed variatur circa hoc decencia, vel indecentia secundum consuetudinem, & legem humanam, vel divinam: quia, ut dictum est (art. 2. hu. quæst.) usus venerorum, qui ordinatur ad bonum commune, subjacet legi. Et ideo, sicut Augustinus dicit in XV. de civitate Dei (cap. xvi. cir. princ.) *commixtio fororum, & fratrum quanto fuit antiquior, compellente necessitate, tanto postea facta est damnabilior, religione prohibente.*

ARTICULUS X. 751

Utrum sacrilegium possit esse species luxurie.

Sup. art. 1. ad 3. & IV. dist. XL1. quæst. 1. art. 4. quæst. 2. ad 7.

AD decimum sic proceditur. Videtur quod sacrilegium non possit esse species luxurie. Eadem enim species non invenitur sub diversis generibus non subalternatis positus. Sed sacrilegium est species irreligiositatis, ut supra dictum est (quæst. xcix. art. 1.) Ergo sacrilegium non potest poni species luxurie.

2. Præterea. In Decret. xxxvi. quæst. 1. (in appendice Grat. ad cap. *Lex illa*) sacrilegium non ponitur inter alia quæ ponuntur species luxurie. Ergo videtur quod non sit luxurie species.

3. Præterea. Sicut per luxuriam contingit aliquid ficti contra aliquam rem sacram, ita etiam per alia vitiorum genera. Sed sacrilegium non ponitur species gula, aut alterius alicujus hujusmodi vitii. Ergo etiam non debet poni species luxurie.

Sed contra est quod Augustinus dicit XV. de civ. Dei (cap. xvi. a med.) quod si iniquum est aviditate possidendi transgredi limitem agrorum, quanto est iniquius libidine concumbenti subvertere limitem morum? Sed transgredi limitem agrorum in rebus sacris est peccatum sacrilegii. Ergo pari ratione subvertere limitem morum libidine concumbendi in rebus sacris facit sacrilegii vitium. Sed libido concumbendi pertinet ad luxuriam. Ergo sacrilegium est luxurie species.

Respondetur dicendum, quod, sicut supra dictum est (implic. quæst. xcix. art. 1. & art. 2. ad 2. & 1. 2. quæst. xvi. art. 7.) actus unius virtutis, vel vitii ordinatus ad finem alterius assumit speciem illius; sicut futurum quod propter adulterium committitur, transiit in speciem adulterii. Manifestum est autem quod observatio castitatis, secundum quod ordinatur ad cultum Dei, sit actus religionis, ut patet in illis qui vovent, & fervant virginitatem, ut patet per Augustinum

de S. Thom. Op. Tom. IV. q. 14. sub q. 2. ad 1.

(a) Ita passim. Cod. Alean. sacra.

in Lib. de virginitate (cap. viii.) Unde manifestum est quod etiam luxuria, secundum quod violat aliquid ad divinum cultum pertinens, pertinet ad speciem sacrilegii, & secundum hoc sacrilegium potest poni species luxurie.

Ad primum ergo dicendum, quod luxuria, secundum quod ordinatur ad finem alterius vitii, efficitur illius vitii species. Et sic aliqua luxurie species potest etiam esse species irreligiositatis, sicut cuiusdam superioris generis.

Ad secundum dicendum, quod ibi enumerantur illa quæ sunt species luxurie secundum seipsa. Sacrilegium autem est species luxurie, secundum quod ordinatur ad alterius vitii finem; & potest concurrere cum diversis luxurie speciebus. Si enim aliquis abutatur persona conjuncta sibi secundum spirituales cognationem, committit sacrilegium ad modum incestus. Si autem abutatur virgine Deo sacra, in quantum est sponsa Christi, est sacrilegium per modum adulterii. In quantum vero est sub spirituali patris cura constituta, est quoddam spirituale stuprum: & si violentia inferatur, erit spiritualis raptus; qui etiam secundum leges civiles gravius puniuntur quam alius raptus. Unde Justinianus Imperator dicit (Lib. si quis, cap. de Episcop. & Cleric.) *si quis, non dicam rapere, sed attentare tantummodo matrimonii conjungendi causa sacrilegias virgines ausus fuerit, capitali poena feriatur.*

Ad tertium dicendum, quod sacrilegium committitur in re sacra. Res autem sacra est vel persona (a) sacra, quæ concupiscitur ad concubitus; & sic pertinet ad luxuriam: vel quæ concupiscitur ad possidendum; & sic pertinet ad injustitiam. Potest etiam ad iram pertinere sacrilegium; puta si aliquis ex ira injuriam inferat personæ sacre, vel si gulose cibum sacrum assumat, sacrilegium committit. Specialius tamen sacrilegium attribuitur luxurie, quæ opponitur castitati, ad cuius observantiam aliqua personæ specialiter consecrantur.

de S. Thom. Op. Tom. IV. q. 14. sub q. 2. ad 1. & 2. ad 3. & 4. ad 5. & 6. ad 7. & 8. ad 9. & 10. ad 11. & 12. ad 13. & 14. ad 15. & 16. ad 17. & 18. ad 19. & 20. ad 21. & 22. ad 23. & 24. ad 25. & 26. ad 27. & 28. ad 29. & 30. ad 31. & 32. ad 33. & 34. ad 35. & 36. ad 37. & 38. ad 39. & 40. ad 41. & 42. ad 43. & 44. ad 45. & 46. ad 47. & 48. ad 49. & 50. ad 51. & 52. ad 53. & 54. ad 55. & 56. ad 57. & 58. ad 59. & 60. ad 61. & 62. ad 63. & 64. ad 65. & 66. ad 67. & 68. ad 69. & 70. ad 71. & 72. ad 73. & 74. ad 75. & 76. ad 77. & 78. ad 79. & 80. ad 81. & 82. ad 83. & 84. ad 85. & 86. ad 87. & 88. ad 89. & 90. ad 91. & 92. ad 93. & 94. ad 95. & 96. ad 97. & 98. ad 99. & 100. ad 101. & 102. ad 103. & 104. ad 105. & 106. ad 107. & 108. ad 109. & 110. ad 111. & 112. ad 113. & 114. ad 115. & 116. ad 117. & 118. ad 119. & 120. ad 121. & 122. ad 123. & 124. ad 125. & 126. ad 127. & 128. ad 129. & 130. ad 131. & 132. ad 133. & 134. ad 135. & 136. ad 137. & 138. ad 139. & 140. ad 141. & 142. ad 143. & 144. ad 145. & 146. ad 147. & 148. ad 149. & 150. ad 151. & 152. ad 153. & 154. ad 155. & 156. ad 157. & 158. ad 159. & 160. ad 161. & 162. ad 163. & 164. ad 165. & 166. ad 167. & 168. ad 169. & 170. ad 171. & 172. ad 173. & 174. ad 175. & 176. ad 177. & 178. ad 179. & 180. ad 181. & 182. ad 183. & 184. ad 185. & 186. ad 187. & 188. ad 189. & 190. ad 191. & 192. ad 193. & 194. ad 195. & 196. ad 197. & 198. ad 199. & 200. ad 201. & 202. ad 203. & 204. ad 205. & 206. ad 207. & 208. ad 209. & 210. ad 211. & 212. ad 213. & 214. ad 215. & 216. ad 217. & 218. ad 219. & 220. ad 221. & 222. ad 223. & 224. ad 225. & 226. ad 227. & 228. ad 229. & 230. ad 231. & 232. ad 233. & 234. ad 235. & 236. ad 237. & 238. ad 239. & 240. ad 241. & 242. ad 243. & 244. ad 245. & 246. ad 247. & 248. ad 249. & 250. ad 251. & 252. ad 253. & 254. ad 255. & 256. ad 257. & 258. ad 259. & 260. ad 261. & 262. ad 263. & 264. ad 265. & 266. ad 267. & 268. ad 269. & 270. ad 271. & 272. ad 273. & 274. ad 275. & 276. ad 277. & 278. ad 279. & 280. ad 281. & 282. ad 283. & 284. ad 285. & 286. ad 287. & 288. ad 289. & 290. ad 291. & 292. ad 293. & 294. ad 295. & 296. ad 297. & 298. ad 299. & 300. ad 301. & 302. ad 303. & 304. ad 305. & 306. ad 307. & 308. ad 309. & 310. ad 311. & 312. ad 313. & 314. ad 315. & 316. ad 317. & 318. ad 319. & 320. ad 321. & 322. ad 323. & 324. ad 325. & 326. ad 327. & 328. ad 329. & 330. ad 331. & 332. ad 333. & 334. ad 335. & 336. ad 337. & 338. ad 339. & 340. ad 341. & 342. ad 343. & 344. ad 345. & 346. ad 347. & 348. ad 349. & 350. ad 351. & 352. ad 353. & 354. ad 355. & 356. ad 357. & 358. ad 359. & 360. ad 361. & 362. ad 363. & 364. ad 365. & 366. ad 367. & 368. ad 369. & 370. ad 371. & 372. ad 373. & 374. ad 375. & 376. ad 377. & 378. ad 379. & 380. ad 381. & 382. ad 383. & 384. ad 385. & 386. ad 387. & 388. ad 389. & 390. ad 391. & 392. ad 393. & 394. ad 395. & 396. ad 397. & 398. ad 399. & 400. ad 401. & 402. ad 403. & 404. ad 405. & 406. ad 407. & 408. ad 409. & 410. ad 411. & 412. ad 413. & 414. ad 415. & 416. ad 417. & 418. ad 419. & 420. ad 421. & 422. ad 423. & 424. ad 425. & 426. ad 427. & 428. ad 429. & 430. ad 431. & 432. ad 433. & 434. ad 435. & 436. ad 437. & 438. ad 439. & 440. ad 441. & 442. ad 443. & 444. ad 445. & 446. ad 447. & 448. ad 449. & 450. ad 451. & 452. ad 453. & 454. ad 455. & 456. ad 457. & 458. ad 459. & 460. ad 461. & 462. ad 463. & 464. ad 465. & 466. ad 467. & 468. ad 469. & 470. ad 471. & 472. ad 473. & 474. ad 475. & 476. ad 477. & 478. ad 479. & 480. ad 481. & 482. ad 483. & 484. ad 485. & 486. ad 487. & 488. ad 489. & 490. ad 491. & 492. ad 493. & 494. ad 495. & 496. ad 497. & 498. ad 499. & 500. ad 501. & 502. ad 503. & 504. ad 505. & 506. ad 507. & 508. ad 509. & 510. ad 511. & 512. ad 513. & 514. ad 515. & 516. ad 517. & 518. ad 519. & 520. ad 521. & 522. ad 523. & 524. ad 525. & 526. ad 527. & 528. ad 529. & 530. ad 531. & 532. ad 533. & 534. ad 535. & 536. ad 537. & 538. ad 539. & 540. ad 541. & 542. ad 543. & 544. ad 545. & 546. ad 547. & 548. ad 549. & 550. ad 551. & 552. ad 553. & 554. ad 555. & 556. ad 557. & 558. ad 559. & 560. ad 561. & 562. ad 563. & 564. ad 565. & 566. ad 567. & 568. ad 569. & 570. ad 571. & 572. ad 573. & 574. ad 575. & 576. ad 577. & 578. ad 579. & 580. ad 581. & 582. ad 583. & 584. ad 585. & 586. ad 587. & 588. ad 589. & 590. ad 591. & 592. ad 593. & 594. ad 595. & 596. ad 597. & 598. ad 599. & 600. ad 601. & 602. ad 603. & 604. ad 605. & 606. ad 607. & 608. ad 609. & 610. ad 611. & 612. ad 613. & 614. ad 615. & 616. ad 617. & 618. ad 619. & 620. ad 621. & 622. ad 623. & 624. ad 625. & 626. ad 627. & 628. ad 629. & 630. ad 631. & 632. ad 633. & 634. ad 635. & 636. ad 637. & 638. ad 639. & 640. ad 641. & 642. ad 643. & 644. ad 645. & 646. ad 647. & 648. ad 649. & 650. ad 651. & 652. ad 653. & 654. ad 655. & 656. ad 657. & 658. ad 659. & 660. ad 661. & 662. ad 663. & 664. ad 665. & 666. ad 667. & 668. ad 669. & 670. ad 671. & 672. ad 673. & 674. ad 675. & 676. ad 677. & 678. ad 679. & 680. ad 681. & 682. ad 683. & 684. ad 685. & 686. ad 687. & 688. ad 689. & 690. ad 691. & 692. ad 693. & 694. ad 695. & 696. ad 697. & 698. ad 699. & 700. ad 701. & 702. ad 703. & 704. ad 705. & 706. ad 707. & 708. ad 709. & 710. ad 711. & 712. ad 713. & 714. ad 715. & 716. ad 717. & 718. ad 719. & 720. ad 721. & 722. ad 723. & 724. ad 725. & 726. ad 727. & 728. ad 729. & 730. ad 731. & 732. ad 733. & 734. ad 735. & 736. ad 737. & 738. ad 739. & 740. ad 741. & 742. ad 743. & 744. ad 745. & 746. ad 747. & 748. ad 749. & 750. ad 751. & 752. ad 753. & 754. ad 755. & 756. ad 757. & 758. ad 759. & 760. ad 761. & 762. ad 763. & 764. ad 765. & 766. ad 767. & 768. ad 769. & 770. ad 771. & 772. ad 773. & 774. ad 775. & 776. ad 777. & 778. ad 779. & 780. ad 781. & 782. ad 783. & 784. ad 785. & 786. ad 787. & 788. ad 789. & 790. ad 791. & 792. ad 793. & 794. ad 795. & 796. ad 797. & 798. ad 799. & 800. ad 801. & 802. ad 803. & 804. ad 805. & 806. ad 807. & 808. ad 809. & 810. ad 811. & 812. ad 813. & 814. ad 815. & 816. ad 817. & 818. ad 819. & 820. ad 821. & 822. ad 823. & 824. ad 825. & 826. ad 827. & 828. ad 829. & 830. ad 831. & 832. ad 833. & 834. ad 835. & 836. ad 837. & 838. ad 839. & 840. ad 841. & 842. ad 843. & 844. ad 845. & 846. ad 847. & 848. ad 849. & 850. ad 851. & 852. ad 853. & 854. ad 855. & 856. ad 857. & 858. ad 859. & 860. ad 861. & 862. ad 863. & 864. ad 865. & 866. ad 867. & 868. ad 869. & 870. ad 871. & 872. ad 873. & 874. ad 875. & 876. ad 877. & 878. ad 879. & 880. ad 881. & 882. ad 883. & 884. ad 885. & 886. ad 887. & 888. ad 889. & 890. ad 891. & 892. ad 893. & 894. ad 895. & 896. ad 897. & 898. ad 899. & 900. ad 901. & 902. ad 903. & 904. ad 905. & 906. ad 907. & 908. ad 909. & 910. ad 911. & 912. ad 913. & 914. ad 915. & 916. ad 917. & 918. ad 919. & 920. ad 921. & 922. ad 923. & 924. ad 925. & 926. ad 927. & 928. ad 929. & 930. ad 931. & 932. ad 933. & 934. ad 935. & 936. ad 937. & 938. ad 939. & 940. ad 941. & 942. ad 943. & 944. ad 945. & 946. ad 947. & 948. ad 949. & 950. ad 951. & 952. ad 953. & 954. ad 955. & 956. ad 957. & 958. ad 959. & 960. ad 961. & 962. ad 963. & 964. ad 965. & 966. ad 967. & 968. ad 969. & 970. ad 971. & 972. ad 973. & 974. ad 975. & 976. ad 977. & 978. ad 979. & 980. ad 981. & 982. ad 983. & 984. ad 985. & 986. ad 987. & 988. ad 989. & 990. ad 991. & 992. ad 993. & 994. ad 995. & 996. ad 997. & 998. ad 999. & 1000. ad 1001. & 1002. ad 1003. & 1004. ad 1005. & 1006. ad 1007. & 1008. ad 1009. & 1010. ad 1011. & 1012. ad 1013. & 1014. ad 1015. & 1016. ad 1017. & 1018. ad 1019. & 1020. ad 1021. & 1022. ad 1023. & 1024. ad 1025. & 1026. ad 1027. & 1028. ad 1029. & 1030. ad 1031. & 1032. ad 1033. & 1034. ad 1035. & 1036. ad 1037. & 1038. ad 1039. & 1040. ad 1041. & 1042. ad 1043. & 1044. ad 1045. & 1046. ad 1047. & 1048. ad 1049. & 1050. ad 1051. & 1052. ad 1053. & 1054. ad 1055. & 1056. ad 1057. & 1058. ad 1059. & 1060. ad 1061. & 1062. ad 1063. & 1064. ad 1065. & 1066. ad 1067. & 1068. ad 1069. & 1070. ad 1071. & 1072. ad 1073. & 1074. ad 1075. & 1076. ad 1077. & 1078. ad 1079. & 1080. ad 1081. & 1082. ad 1083. & 1084. ad 1085. & 1086. ad 1087. & 1088. ad 1089. & 1090. ad 1091. & 1092. ad 1093. & 1094. ad 1095. & 1096. ad 1097. & 1098. ad 1099. & 1100. ad 1101. & 1102. ad 1103. & 1104. ad 1105. & 1106. ad 1107. & 1108. ad 1109. & 1110. ad 1111. & 1112. ad 1113. & 1114. ad 1115. & 1116. ad 1117. & 1118. ad 1119. & 1120. ad 1121. & 1122. ad 1123. & 1124. ad 1125. & 1126. ad 1127. & 1128. ad 1129. & 1130. ad 1131. & 1132. ad 1133. & 1134. ad 1135. & 1136. ad 1137. & 1138. ad 1139. & 1140. ad 1141. & 1142. ad 1143. & 1144. ad 1145. & 1146. ad 1147. & 1148. ad 1149. & 1150. ad 1151. & 1152. ad 1153. & 1154. ad 1155. & 1156. ad 1157. & 1158. ad 1159. & 1160. ad 1161. & 1162. ad 1163. & 1164. ad 1165. & 1166. ad 1167. & 1168. ad 1169. & 1170. ad 1171. & 1172. ad 1173. & 1174. ad 1175. & 1176. ad 1177. & 1178. ad 1179. & 1180. ad

ARTICULUS XI. 752

Utrum vitium contra naturam sit species luxuria.

IV. dist. XLII. quæst. 1. art. 4. quæst. 2.

AD undecimum sic proceditur. Videtur quod vitium contra naturam non sit species luxuriæ. Quia in prædicta enumeratione specierum luxuriæ (art. 1. huj. quæst.) nulla fit mentio de vitio contra naturam. Ergo non est species luxuriæ.

2. Præterea, luxuria opponitur virtuti; & ita sub malitia continetur. Sed vitium contra naturam non continetur sub malitia, sed sub bestialitate, ut patet per Philosophum in VII. Ethic. (cap. 6.) Ergo vitium contra naturam non est species luxuriæ.

3. Præterea, luxuria consistit circa actus ad generationem humanam ordinatos, ut patet ex supradictis (quæst. præc. art. 1.) Sed vitium contra naturam consistit circa actus ex quibus non potest generatio sequi. Ergo vitium contra naturam non est species luxuriæ.

Sed contra est quod II. Cor. xii. connumeratur aliis luxuriæ speciebus, ubi dicitur: *Et non egerunt penitentiam super immunditia, & fornicatione, & impudicitia*: ubi dicit Glossa (interl.) „*Immunditia*, id est luxuria contra naturam.

Respondedo dicendum, quod, sicut supra dictum est (art. 6. & 9. huj. quæst.) ibi est determinata luxuriæ species ubi specialis ratio deformatatis occurrit, quæ facit indecentem actum venereum. Quod quidem potest esse dupliciter. Uno quidem modo quia repugnat rationi rectæ; quod est commune in omni vitio luxuriæ. Alio modo quia etiam super hoc repugnat ipsi ordini naturali venerei actus, qui convenit humanæ speciei, quod dicitur *vitium contra naturam*. Quod quidem potest pluribus modis contingere. Uno quidem modo, si absque omni concubitu causa delectationis venereæ pollutio procuratur, quod pertinet ad peccatum *immunditiæ*, quam quidam *mollitiem* vocant. Alio modo si fiat per concubitum ad rem non ejusdem speciei, quod vocatur *bestialitas*. Tertio si fiat per concubitum ad non debitum sexum; puta masculi ad masculum, vel femine ad feminam, ut Apostolus dicit ad Rom. 1. quod dicitur *Sodomiticum vitium*. Quarto si non servetur naturalis modus concumbendi aut quantum ad instrumentum non debitum, aut quantum ad alios monstruosos, & bestiales concumbendi modos.

Ad primum ergo dicendum, quod ibi enumerantur species luxuriæ quæ non repugnant humanæ naturæ: & ideo prætermittitur vitium contra naturam.

Ad secundum dicendum, quod bestialitas differt à malitia, quæ humanæ virtuti opponitur per quemdam excessum circa eandem materiam: & ideo ad idem genus reduci potest.

Ad tertium dicendum, quod luxuriosus non intendit generationem humanam, sed delectationem venerem, quam potest aliquis experiri sine actibus ex quibus sequitur humana generatio. Et hoc est quod queritur in vitio contra naturam.

ARTICULUS XII. 753

Utrum vitium contra naturam sit maximum peccatum inter species luxuriæ.

Inf. quæst. CLXX. art. 1. ad 2. & 1. 2. quæst. LXXIII. art. 7. cor. & IV. dist. XLII. quæst. 1. art. 4. quæst. 3. cor. si.

AD duodecimum sic proceditur. Videtur quod vitium contra naturam non sit maximum peccatum inter species luxuriæ. Tanto enim aliquod peccatum est gravius, quanto magis contrariatur caritati. Sed magis videtur contrariari caritati proximi adulterium, & stuprum, & raptus, quæ vergunt in injuriam proximi, quam peccata contra naturam, per quæ nullus alteri injuriatur. Ergo peccatum contra naturam non est maximum inter species luxuriæ.

2. Præterea, illa peccata videtur esse gravissima quæ contra Deum committuntur. Sed sacrilegium directe committitur contra Deum, quia vergit in injuriam divini cultus. Ergo sacrilegium est gravius peccatum quam vitium contra naturam.

3. Præterea, tanto aliquod peccatum videtur esse gravius, quanto exercetur in personam quam magis diligere debemus. Sed secundum ordinem caritatis magis debemus diligere personas nobis conjunctas, quæ polluntur per incestum, quam personas extraneas, quæ interdum polluntur per vitium contra naturam. Ergo incestus est gravius peccatum quam vitium contra naturam.

4. Præterea, si vitium contra naturam est gravissimum, videtur quod tanto sit gravius, quanto est magis contra naturam. Sed maxime videtur esse contra naturam peccatum immunditiæ, seu mollitiæ, quia hoc videtur esse maxime secundum naturam ut alterum sit agens, & alterum sit patiens. Ergo secundum hoc immunditia esset gravissimum inter vitia contra naturam. Hoc autem est falsum. Ergo vitia contra naturam non sunt gravissima inter peccata luxuriæ.

Sed contra est quod Augustinus dicit in Libro de adult. conjugis hab. in Lib de

bo-

bono conjug. cap. ix. & xi. & hab. cap. *Adulteri* xxxi. quæst. vii.) quod *omnium horum vitiorum*, scilicet quæ ad luxuriam pertinent, *pejissimum est quod contra naturam fit*.

Respondedo dicendum, quod in quolibet genere pessima est principii corruptio, ex qua alia dependit. Principia autem rationis sunt ea quæ sunt secundum naturam: nam ratio, præsuppositis his quæ sunt à natura determinata, disponit alia secundum quod convenit. Et hoc apparet tam in speculativis, quam in practicis. Et ideo sicut in speculativis error circa ea quorum cognitio est homini naturaliter indita, est gravissimus, & turpissimus; ita in agendis agere contra ea quæ sunt secundum naturam determinatam, est gravissimum, & turpissimum. Quia ergo in vitis quæ sunt contra naturam, transgreditur homo id quod est secundum naturam determinatum circa usum venereum, inde est quod in tali materia hoc peccatum est gravissimum.

Post quod est *incestus*, qui, sicut dictum est (art. 9. huj. quæst.) est contra naturalem reverentiam quam personis conjunctis debemus. Per alias autem luxuriæ species præteritum solum id quod est secundum rationem rectam determinatum, ex præsuppositione tamen naturalium principiorum. Magis autem repugnat rationi quod aliquis veneris utatur, non solum contra id quod convenit proli gerenda, sed etiam cum injuria alterius. Et ideo *fornicatio sine uxore*, quæ committitur sine injuria alterius personæ, est minima inter species luxuriæ. Major autem injuria est si quis abutatur muliere alterius potestati subiecta ad usum generationis, quam ad solam custodiam. Et ideo *adulterium* est gravius quam *stuprum*: & utrumque aggravatur per violentiam. Propter quod *raptus virginis* est gravius quam *stuprum*, & *raptus uxoris* quam *adulterium*. Et hæc omnia etiam aggravantur secundum rationem sacrilegii, ut supra dictum est (art. 10. huj. quæst. ad 2.)

Ad primum ergo dicendum, quod sicut ordo rationis rectæ est ab homine, ita ordo nature est ab ipso Deo. Et ideo in peccatis contra naturam, in quibus ipse ordo nature violatur, fit injuria ipsi Deo ordinatori nature. Unde Augustinus dicit in III. Confess. (cap. viii. cir. princ.) *Flagitia quæ sunt contra naturam, ubique, ac semper detestanda, atque puniendæ sunt; quælia Sodomitarum fuerunt: quæ si omnes gentes facerent, omnes eodem criminis reatu divina lege tenerentur, quæ non sic fecit homines, ut se illo uterentur modo. Violatur quippe ipsa societas quæ cum Deo nobis esse debet cum eadem natura, cuius ille auctor est, libidine pervertitur polluitur.*

Ad secundum dicendum, quod etiam vitia contra naturam sunt contra Deum, ut

dictum est (in solut. præc.) & tanto sunt graviora quam sacrilegii corruptela, quanto ordo nature humanæ inditus est prior, & stabilius quam quilibet alius ordo superadditus.

Ad tertium dicendum, quod unicuique individuo magis est conjuncta natura speciei quam quodcumque aliud individuum. Et ideo peccata quæ sunt contra naturam speciei, sunt graviora.

Ad quartum dicendum, quod gravitas in peccato magis attenditur ex abusu alicujus rei quam ex omissione debiti usus. Et ideo inter vitia quæ sunt contra naturam, infimum locum tenet peccatum immunditiæ, quod consistit in sola omissione concubitus ad alterum. Gravissimum autem est peccatum *bestialitatis*: quia non servatur debita species. Unde super illud Gen. xxxvii. *Accusavit fratres suos crimine pessimo*, dicit Glossa (interl.) quod „cum pecoribus miscebantur.“ Post hoc autem est *vitium Sodomiticum*, cum ibi non servetur debitus sexus. Post hoc autem est peccatum ex eo quod non servatur debitus modus concumbendi; magis autem si non sit debitum vas, quam si sit inordinatio secundum aliqua alia pertinentia ad modum concubitus.

QUÆSTIO CLV.

De partibus potentialibus temperantia, & prime de continentia,

in quatuor articulis divisâ.

Postea considerandum est de partibus potentialibus temperantia: & primo de continentia; secundo de clementia; tertio de modestia.

Circa primum considerandum est de continentia, & de incontinentia.

Circa continentiam queruntur quatuor.

Primo, utrum continentia sit virtus.

Secundo, quæ sit materia ejus.

Tertio, quod sit ejus subiectum.

Quarto, de comparatione ejus ad temperantiam.

AR-

ARTICULUS I. 754

Utrum continentia sit virtus.

2. *quæst. lxxxv. art. 3. ad 2. & III. P. quæst. xli. art. 2. ad 3. & ver. quæst. xlv. art. 1. cor. fin.*

AD primum sic proceditur. Videtur quod continentia non sit virtus. Species enim non dividitur generi. Sed continentia dividitur virtuti, ut patet per Philosophum in VII. Ethic. (cap. 1. in princ. & cap. 1x.) Ergo continentia non est virtus.

2. Præterea. Nullus utendo virtute peccat: quia secundum Augustinum in Lib. II. de lib. arbit. (cap. xviii. & xix.) *virtus est qua nemo male utitur.* Sed aliquis continendo potest peccare, puta si desideret aliquid bonum facere, & ab eo se contineat. Ergo continentia non est virtus.

3. Præterea. Nulla virtus retrahit hominem à licitis, sed solum ab illicitis. Sed continentia retrahit hominem à licitis: dicit enim Glossa (in rel. sup. illud, *Fides, mod. fia. &c.*) Gal. v. quod per continentiam aliquis se etiam à licitis abstinere. Ergo continentia non est virtus.

Sed contra. Omnis habitus laudabilis videtur esse virtus. Sed continentia est huiusmodi: dicit enim Andronicus, quod *continentia est habitus in rebus à delectatione.* Ergo continentia est virtus.

Respondetur dicendum, quod nomen continentie dupliciter sumi potest à diversis. Quidam enim continentiam nominant per quam ab omni delectatione venerea abstinere: unde & Apostolus ad Galat. v. continentiam castitati conjungit. Et sic continentia perfecta principalis quidem est virginitas, secundaria vero viduitas. Unde secundum hoc eadem ratio est de continentia quæ de virginitate, quam supra diximus virtutem (quæst. cl. i. art. 3.)

Alii vero dicunt, continentiam esse per quam aliquis resistit concupiscentiis pravis, quæ in eo vehementer existunt: & hoc modo accipit Philosophus continentiam in VII. Ethic. Hoc etiam modo accipitur continentia in Collationibus Patrum (collat. xli. cap. x. & xi.) Hoc autem modo continentia habet aliquid de ratione virtutis, in quantum scilicet ratio firmata est contra passiones, ne ab eis deducatur; non tamen attingit ad perfectam rationem virtutis moralis, secundum quam etiam appetitus sensitivus subditur rationi sic ut in eo non insurgant vehementes passiones rationi contrarie. Et ideo Philosophus dicit in IV. Ethic. (cap. ult.) quod *continentia non est virtus, sed quædam mixta*, in quantum scilicet habet aliquid de virtute, & in

aliquo deficit à virtute. Largius tamen accipiendum nomen virtutis pro quolibet principio laudabilem operum, possumus dicere, continentiam esse virtutem.

Ad primum ergo dicendum, quod Philosophus continentiam dividit virtuti quantum ad hoc in quo deficit à virtute.

Ad secundum dicendum, quod homo proprie est id quod est secundum rationem. Et ideo ex hoc dicitur aliquis se tenere, quod tenet se in eo quod convenit rationi. Quod autem pertinet ad pervertitatem rationis, non est conveniens rationi. Unde ille solum vere continens dicitur qui tenet se in eo quod est secundum rationem rectam, non autem in eo quod est secundum rationem pervertam. Rationi autem recte opponitur concupiscentia prava, sicut & rationi pervertæ opponitur concupiscentia bona. Et ideo proprie & vere continens est qui persistit in ratione recta, abstinens à concupiscentiis pravis; non autem qui persistit in ratione perverta, abstinens à concupiscentiis bonis; sed hic magis potest dici obstinatus in malo.

Ad tertium dicendum, quod Glossa ibi loquitur de continentia secundum primum modum, secundum quem continentia nominat quamdam virtutem perfectam, quæ non solum abstinere ab illicitis bonis, sed etiam à quibusdam licitis minus bonis, ut totaliter intendatur perfectioribus bonis.

ARTICULUS II. 755

Utrum materia continentie sint concupiscentie delectationum tactus.

AD secundum sic proceditur. Videtur quod materia continentie non sint concupiscentie delectationum tactus. Dicit enim Ambrosius in I. de offic. (cap. xlv. cir. princ.) *Generale decorum ista est, ac si æquabilem formam, atque universalem habeat in omni actu suo continentem.* Sed non omnis actus humanus pertinet ad delectationes tactus. Ergo continentia non est solum circa concupiscentias delectationum tactus.

2. Præterea. Nomen continentie ex hoc sumitur quod aliquis tenet se in bono rationis rectæ, sicut dictum est (art. præc.) Sed quædam aliæ passiones vehementer abducunt hominem à ratione recta quam concupiscentie delectabilium tactus; sicut timor periculorum mortis, qui stupefacit hominem; & ira, quæ est insanitæ similis, ut Seneca dicit (Lib. I. de ira cap. 1.) Ergo continentia non dicitur proprie circa concupiscentias delectationum tactus.

3. Præterea. Tullius dicit in II. Rhetor. (secu. de invent. aliquant. ante fin.) quod con-

continentia est per quam cupiditas consilii gubernatione regitur. Cupiditas autem magis consuevit dici divitiarum, quam delectabilium tactus, secundum illud I. ad Timoth. ult. 10. *Radix omnium malorum est cupiditas.* Ergo continentia non est proprie circa concupiscentias delectationum tactus.

4. Præterea. Delectationes tactus non solum sunt in rebus venereis, sed etiam in usu ciborum: Sed continentia solum circa usum venereorum consuevit dici. Ergo non est propria materia ejus concupiscentia delectationum tactus.

5. Præterea. Inrer delectationes tactus quedam sunt non humane, sed bestiales tam in cibus, ut potest si quis delectaretur in escu carnum humanarum, quam etiam in venereis; puta in abusu bestiarum, vel puerorum. Sed circa huiusmodi non est continentia, ut dicitur in VII. Ethic. (cap. v.) Non ergo propria materia continentie sunt concupiscentie delectationum tactus.

Sed contra est quod Philosophus dicit in VII. Ethic. (cap. iv.) quod *continentia, & incontinentia sunt circa eadem, circa quæ temperantia, & intemperantia.* Sed temperantia, & intemperantia sunt circa concupiscentias delectationum tactus, ut supra habitum est (quæst. ext. art. 4.) Ergo etiam continentia, & incontinentia sunt circa eandem materiam.

Respondetur dicendum, quod nomen continentie refrigerationem quamdam importat, in quantum scilicet tenet se aliquis ne passiones sequatur. Et ideo proprie continentia dicitur circa illas passiones quæ impellunt ad aliquid prosequendum, in quibus laudabile est ut ratio retrahat hominem à prosequendo; non autem proprie est circa illas passiones quæ important retractionem quamdam, sicut timor, & alia huiusmodi. In his enim laudabile est firmitatem servare in prosequendo quod ratio dicit, ut supra dictum est (quæst. cxxii. art. 3. & 4.)

Est autem considerandum, quod naturales inclinationes principia sunt omnium supervenientium, ut supra dictum est (elicitur ex quæst. xxxvi. art. 3. 7. & 8.) Et ideo passiones tanto vehementius impellunt ad aliquid prosequendum, quanto magis sequuntur inclinationem nature; quæ præcipue inclinatur ad ea quæ sunt sibi necessaria vel ad conservationem individui, sicut sunt cibi, vel ad conservationem speciei, sicut sunt actus venereis, quorum delectationes ad tactum pertinent. Et ideo continentia, & incontinentia proprie dicuntur circa concupiscentias delectationum tactus.

(a) *Fortebat communiore lectant addehdum vel incontinentiam.* Nicolajus pro se sequatur & non sequatur concupiscentiam, non dicitur &c.

Ad primum ergo dicendum, quod sicut nomen temperantie potest communiter accipi in quacunque materia; proprie tamen dicitur in illa materia in qua est optimum hominem refrigerari; ita etiam continentia proprie dicitur in materia in qua est optimum, & difficillimum contineri; scilicet in concupiscentiis delectationum tactus; communiter autem, & secundum quod potest dici in quacunque alia materia: & hoc modo utitur Ambrosius nomen continentie.

Ad secundum dicendum, quod circa timorem non proprie laudatur continentia sed magis firmitas animi, quam fortitudo importat. Ira autem impetum quidem facit ad aliquid prosequendum; iste tamen impetus magis sequitur apprehensionem animalem, prout scilicet aliquis apprehendit se esse abiolensum, quam inclinationem naturalem. Et ideo dicitur quidem aliquis secundum quod continens iræ, non tamen simpliciter.

Ad tertium dicendum, quod huiusmodi exteriora bona, sicut honores, divitiæ, & huiusmodi, ut Philosophus dicit, in VII. Ethic. (cap. iv.) à princ.) videntur quidem secundum se esse eligibilia, non autem quasi necessaria ad conservationem nature. Et ideo circa ea non dicimus simpliciter aliquos continentes, vel incontinentes, sed secundum quod, apponendo quod sine continentes, vel incontinentes lucri, vel honoris, vel alieus huiusmodi. Et ideo vel Tullius communiter usus est nomine continentia, prout comprehendit sub se etiam continentiam secundum quid; vel accipit cupiditatem strictè pro concupiscentia delectabilium tactus.

Ad quartum dicendum, quod delectationes venereorum sunt vehementiores quam delectationes ciborum: & ideo circa venereas magis consuevit nominari continentiam, & incontinentiam dicere; quam circa cibos, licet secundum Philosophum circa utrumque possit dici.

Ad quintum dicendum, quod continentia est bonum rationis humane: & ideo attenditur circa passiones quæ possunt esse homini contrariæ. Unde Philosophus dicit in VII. Ethic. (cap. v.) à med.) quod si aliquis tenens puerum concupiscit, tunc vel comedere, vel ad venereorum incontinentem delectationem, sive sequatur concupiscentiam, sive non, non dicitur simpliciter continens, (a) sed secundum quid.

AR-

(8)

ARTICULUS III.

Utrum subiectum continentie sit vis concupiscibilis.

Sup. quest. 111. art. 3. ad 3. & 1. 2. quest. 111. art. 3. ad 2. & III. dist. xxxiii. quest. 11. art. 4. quest. 2. & VII.

Ad tertium sic proceditur. Videtur quod subiectum continentie sit vis concupiscibilis. Subiectum enim alicujus virtutis oportet esse proportionatum materiae. Sed materia continentie, sicut dictum est (art. præced.) sunt concupiscibilia delectabilia tactus, quæ pertinent ad vim concupiscibilem. Ergo continentia est in vi concupiscibili.

2. Præterea. Opposita sunt circa idem. Sed incontinentia est in concupiscibili, cujus passiones superant rationem: dicit enim Andronicus, quod incontinentia est malitia concupiscibilis, secundum quam eligit pravos delectationes, prohibente rationali. Ergo & continentia pari ratione est in concupiscibili.

3. Præterea. Subiectum virtutis humanæ vel est ratio; vel vis appetitiva, quæ dividitur in voluntatem, concupiscibilem, & irascibilem. Sed continentia non est in ratione, quia sic esset virtus intellectualis; neque etiam in voluntate, quia continentia est circa passiones, quæ non sunt in voluntate; nec etiam est in irascibili, quia non est proprie circa passiones irascibiles, ut dictum est (art. præced. ad 2.) Ergo relinquatur quod sit in concupiscibili.

Sed contra. Omnis virtus in aliqua potentia existens aufert malum actum illius potentie. Sed continentia non aufert malum actum concupiscibilis: habet enim continens concupiscientias pravas, ut Philosophus dicit in VII. Ethic. (cap. ix. cit. fin.) Ergo continentia non est in concupiscibili.

Respondeo dicendum, quod omnis virtus in aliquo subiecto existens facit illud differre à dispositione quam habet, dum subicitur opposito vitio. Concupiscibilis autem eodem modo se habet in eo qui est continens, & in eo qui est incontinens, quia in utroque promulsi in concupiscientias pravas vehementes. (Unde manifestum est quod continentia non est in concupiscibili sicut in subiecto.)

Similiter etiam ratio eodem modo se habet in utroque: quia tam continens, quam incontinens habet rationem rectam; & uterque extra passionem existens gerit in proposito concupiscientias illicitas non sequi. Prima autem differentia eorum invenitur in electione.

(a) Vulgata coronatur,

quia continens, quamvis patiatur vehementes concupiscientias, tamen eligit non sequi eas propter rationem; incontinens autem eligit sequi eas, non obstante contradictione rationis. Et ideo oportet quod continentia sit sicut in subiecto in illa vi animæ cujus actus est electio: & hæc est voluntas, ut supra habitum est (1. 2. quest. xxxiii. art. 1.)

Ad primum ergo dicendum, quod continentia habet materiam concupiscientias delectationum tactus, non sicut quas moderetur (quod pertinet ad temperantiam, quæ est in concupiscibili) sed est circa eas, quasi eis resistens. Unde oportet quod sit in alia vi, quia resistentia est alterius ad alterum.

Ad secundum dicendum, quod voluntas media est inter rationem, & concupiscibilem, & potest ab utroque moveri. In eo autem qui est continens, movetur à ratione; in eo autem qui est incontinens, movetur à concupiscibili. Et ideo continentia potest attribui rationi sicut primo moventi, & incontinentia concupiscibili; quamvis utrumque immediate pertineat ad voluntatem sicut ad proprium subiectum.

Ad tertium dicendum, quod licet passiones non sint in voluntate sicut in subiecto, & tamen in potestate voluntatis eis resistere: & hoc modo voluntas continens resistit concupiscentiis.

ARTICULUS IV.

Utrum continentia sit melior quam temperantia.

Ad quartum sic proceditur. Videtur quod continentia sit melior quam temperantia. Dicitur enim Eccli. xxvii. 20. Omnis ponderatio non est digna continentis animæ. Ergo nulla virtus potest continentie adæquari.

2. Præterea. Quanto aliqua virtus meretur majus præmium, tanto potior est. Sed continentia videtur mereri majus præmium: dicitur enim II. ad Timoth. 1. 5. Non (a) coronabitur, nisi qui legitime certaverit: magis autem certat continens, qui patitur vehementes passiones, & concupiscientias pravas, quam temperatus, qui non habet eas vehementes. Ergo continentia est potior virtus quam temperantia.

3. Præterea. Voluntas est dignior potentia quam vis concupiscibilis. Sed continentia est in voluntate, temperantia autem in vis concupiscibili, ut ex dictis patet (art. præced. in corp. & ad 1.) Ergo continentia est potior virtus quam temperantia.

Sed contra est quod Tullius (Lib. II. non, incontinentibus temperantia non debet

Sed contra est quod Tullius (Lib. II. de Invent. aliquant. ante fin.) & Andronicus ponunt continentiam adjunctam temperantia sicut principali virtuti.

Respondeo dicendum, quod, sicut supra dictum est (art. 1. huj. quest.) nomen continentie dupliciter accipitur. Uno modo secundum quod importat cessationem ab omnibus delectationibus venereis: & sic sumendo nomen continentie, continentia est potior temperantia simpliciter dicta ut patet in his quæ supra dicta sunt (quest. cl. i. art. 5.) de præ eminentia virginitalis ad castitatem simpliciter dictam.

Allo modo potest accipi nomen continentie, secundum quod importat resistentiam rationis ad concupiscientias pravas, quæ sunt in homine vehementes: & secundum hoc temperantia est multo potior quam continentia: quia bonum virtutis laudabile est ex eo quod est secundum rationem. Plus autem viget bonum rationis in eo qui est temperatus, in quo etiam ipse appetitus sensitivus est subiectus rationi, & quasi à ratione edomatus, quam in eo qui est continens, in quo appetitus sensitivus vehementer resistit rationi per concupiscientias pravas.

Unde continentia comparatur ad temperantiam sicut imperfectum ad perfectum.

Ad primum ergo dicendum, quod auctoritas illa potest dupliciter intelligi. Uno modo, secundum quod accipitur continentia, prout abstinere ab omnibus venereis: & hoc modo dicitur, quod omnis ponderatio non est digna anime continentis in genere castitatis: quia nec etiam fecunditas carnis, quæ queritur in matrimonio, adæquatur continentie virginali, vel viduali, ut supra dictum est (quest. cl. i. art. 4. & 5.)

Alio modo potest intelligi, secundum quod nomen continentie summitur communiter pro omni abstinentia à rebus illicitis: & sic dicitur, quod omnis ponderatio non est digna anime continentis, quia non recipit æstimationem auri vel argenti, quæ commutatur ad pondus.

Ad secundum dicendum, quod magnitudo concupiscientie, seu debilitas ejus ex duplici causa procedere potest. Quandoque enim procedit ex causa corporali. Quidam enim ex naturali complexionione sunt magis proni ad concupiscendum quam alii; & iterum quidam habent opportunitates delectationum concupiscibilium inflammantes magis paratas quam alii. Et talis debilitas concupiscientie diminuit meritum; magnitudo vero augeat. Quandoque vero debilitas, vel magnitudo concupiscientie provenit ex causa spiritali laudabili, puta ex vehementia caritatis, vel fortitudine rationis, sicut est in homine temperato. Et hoc

St. Thom. Op. Tom. III.

modo debilitas concupiscientie augeat meritum ratione sua cause, magnitudo vero minuit.

Ad tertium dicendum, quod voluntas propinquier est rationi quam vis concupiscibilis. Unde bonum rationis, ex quo virtus laudatur, majus esse ostenditur ex hoc: quod pertingit non solum usque ad voluntatem, sed etiam usque ad vim concupiscibilem, quod accidit in eo qui est temperatus, quam vis pertingat solum ad voluntatem, ut accidit in eo qui est continens.

QUÆSTIO CLVI.

De incontinentia.

Postea considerandum est de incontinentia & circa hoc quaruntur quatuor.

Primo, utrum incontinentia pertineat ad animam, vel ad corpus.

Secundo, utrum incontinentia sit peccatum, non sicut de incontinentia supra.

Tercio, de comparatione incontinentie ad temperantiam.

Quarto, quis sit turpior, utrum incontinens iræ, vel incontinens concupiscentie.

ARTICULUS I.

Utrum incontinentia pertineat ad animam, an ad corpus.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod incontinentia non pertineat ad animam, sed ad corpus. Diverfitas enim sexuum non est ex parte animæ, sed ex parte corporis. Sed diverfitas sexuum facit diverfitatem circa incontinentiam: dicit enim Philosophus in VII. Ethic. (cap. v. ante med.) quod mulieres non dicuntur neque continentes, neque incontinentes. Ergo incontinentia non pertinet ad animam, sed ad corpus.

2. Præterea. Id quod pertinet ad animam, non sequitur corporis complexionem. Sed incontinentia sequitur corporis complexionem: dicit enim Philosophus in VII. Ethic. (cap. vi. in fin.) quod maxime beatus, id est cholericus, & melancholicus secundum irrefrenatam concupiscientiam sunt incontinentes. Ergo incontinentia pertinet ad corpus.

3. Præterea. Victoria magis pertinet ad eum qui vincit, quam ad eum qui vincitur. Sed ex hoc dicitur aliquis esse incontinens, quod caro concupiscens adversus spiritum superat ipsum. Ergo incontinentia magis pertinet ad carnem quam ad animam.

Sec